

**ACORD 3/2016, de 19 de gener, del Ple del
Consell de l'Audiovisual de Catalunya**

**Anàlisi de la queixa presentada pel Grup Parlamentari del Partit Popular a Catalunya
en relació amb l'actuació dels mitjans públics de la Corporació Catalana de Mitjans
Audiovisuels (continguts de la secció *La Portada*, del programa de Catalunya Ràdio
El Matí de Catalunya Ràdio)**

Fets

1r. Amb data 23 de setembre de 2015 va tenir entrada al Consell de l'Audiovisual de Catalunya un escrit del portaveu adjunt del Grup Parlamentari del PPC (R.E. núm. 902/2015), en relació amb els continguts de la secció *La Portada*, del programa *El Matí de Catalunya Ràdio*.

En l'escrit tramès al Consell es manifesta que “[...] la directora i presentadora aprofita aquest espai per expressar la seva opinió sobre els esdeveniments d'actualitat contravenint els més elementals principis que guien l'actuació dels mitjans de comunicació públics tals com una informació veraç, objectiva, equilibrada i respectuosa amb el pluralisme polític [...]”

2n. L'Àrea de Continguts del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, mitjançant l'Informe 42/2015, de 9 de novembre de 2015, ha efectuat l'anàlisi dels continguts abordats en la secció *La Portada* d'*El matí de Catalunya Ràdio* entre els dies 11 i 25 de setembre de 2015, període de campanya electoral per a les eleccions al Parlament de Catalunya del 27 de setembre, que descriu en els termes següents:

“[...] *El Matí de Catalunya Ràdio* és un magazín que inclou entrevistes, debats, tertúlies, seccions d'informació i serveis. El programa s'emet cada matí, de dilluns a divendres, i té una durada aproximada de 6 hores, de les 6 a les 12 hores.

Dins d'aquest programa, la secció *La portada* s'emet a les 6:00 a les 7:00 i a les 8:00. La pàgina web de Catalunya Ràdio la presenta com una de les seccions habituals del programa *El Matí de Catalunya Ràdio* i la defineix com un “espai d'opinió” de Mònica Terribas, directora i conductora del programa.

La Portada comença després dels senyals horaris i de la sintonia del programa, que es manté durant tota la secció. El final de la peça el marca, novament, el retorn de la sintonia

d'*El Matí de Catalunya Ràdio* al primer pla. En el decurs de la secció, Mònica Terribas repassa els temes de l'actualitat informativa i avança alguns dels continguts del dia. S'emet amb separació acústica (la sintonia del programa a l'inici i al final) de la resta del programa, per la qual cosa l'opinió de *La portada* i els continguts informatius del programa es presenten de manera separada [...]".

Vista la queixa presentada i l'anàlisi que es desprèn de l'Informe dels informes elaborats pels serveis tècnics del Consell, els membres del ple creuen oportú efectuar les següents,

Consideracions

Primera. Contingut de la secció La Portada, del programa *El Matí de Catalunya Ràdio*

Les expressions manifestades en la secció *La portada* aborden, de manera molt principal en termes quantitatius, temes presents en el debat polític en relació amb les eleccions al Parlament de Catalunya. En aquest sentit, l'Informe d'anàlisi de l'Àrea de Continguts relaciona els temes i els ítems de la secció *La Portada* d'*El Matí de Catalunya Ràdio* i articula el conjunt d'opinions que s'emeten, amb les valoracions crítiques de la conductora del programa; entre altres, sobre les qüestions següents:

1. Sobre la naturalesa d'aquest procés electoral, en què majoritàriament s'affirma que la ciutadania ha de decidir lliurement el futur de Catalunya i, en un nombre inferior de vegades, se n'affirma el caràcter plebiscitari.
2. En relació als pronunciaments (en forma de manifestos, declaracions o documents) de sectors econòmics i de l'Església catòlica.
3. Respecte la intervenció de la Junta Electoral Central en la cobertura informativa de les eleccions dels mitjans (en contraposició al paper positiu que han de desenvolupar en la formació d'opinió de l'electorat) i la judicialització del debat entre Catalunya i Espanya mitjançant certes resolucions del Tribunal Constitucional.
4. A propòsit de determinades actuacions d'actors polítics que tenen relació amb les candidatures, com el arguments de José Manuel García-Margallo contra la independència (en el debat amb Oriol Junqueras a 8tv) que es basaven en un paràgraf inexistent de la versió anglesa d'una declaració de la CE i al vaticini d'un increment de l'atur fins el 37% en cas d'independència.
5. Sobre la defensa el caràcter no partidista de la Diada i de la Via Lliure.

6. Es tracten, finalment temes d'economia (la crisi de Volkswagen i les repercussions en les inversions previstes a SEAT; el creixement de les inversions estrangeres), culturals (el traspàs de l'editora Carmen Balcells) o d'educació (l'inici del curs escolar), i sobre les polítiques de la UE i dels estats membres en relació amb la crisi dels refugiats.

Segona. La línia editorial en el servei públic audiovisual de competència de la Generalitat. Anàlisi dels sumaris i portades radiofònics

El servei públic de comunicació audiovisual de competència de la Generalitat es regula al Capítol II del Títol III de la Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya (LCA). Com estableix l'Exposició de Motius de la LCA, “[...] la radiotelevisió pública constitueix un factor clau en el manteniment d'un espai de comunicació en què hi hagi una distribució equilibrada i democràtica de les expressions i les informacions que es generen en els sistemes polític, econòmic, social i cultural.[...]”.

Amb aquesta voluntat, la LCA estableix els principis generals en virtut dels quals es defineixen les missions del servei públic audiovisual. En aquest sentit, l'apartat 1 de l'article 26 LCA assenyala que la missió principal del servei públic de comunicació audiovisual de la Generalitat de Catalunya és oferir als ciutadans de Catalunya un conjunt de continguts “[...] orientats a la satisfacció de llurs necessitats democràtiques, socials, educatives i culturals, garantint de manera particular l'accés [...] a una oferta d'entreteniment de qualitat [...]”. A aquest efecte, “[...] s'han d'emprar tots els llenguatges, els formats i els gèneres propis de la comunicació audiovisual que resultin més adequats en cada cas [...]”. D'altra banda, l'apartat 3 del mateix precepte fixa com a missions específiques de servei públic: “[...] la transmissió d'una informació veraç, objectiva i equilibrada, respectuosa amb el pluralisme polític, social [...]” (lletra b); i “[...] la promoció activa de la convivència cívica, el desenvolupament plural i democràtic de la societat, el coneixement i el respecte a les diverses opcions i manifestacions polítiques, socials [...] presents al territori de Catalunya. En aquest context és necessari l'ús de tots els llenguatges, formats i discursos que dins el respecte i l'atenció a la diversitat i el pluralisme [...]” (lletra g).

En desenvolupament i aplicació d'aquestes previsions, la CCMA ha elaborat el *Llibre d'estil*, aprovat pel seu Consell de Govern, que conté els principis i les directrius assumits pel prestador, en garantia del compliment de les missions del servei públic de comunicació audiovisual de competència de la Generalitat recollides a l'article 26 de la LCA. Les disposicions preliminars del *Llibre d'estil* assenyalen que aquest document “[...] estableix el

marc editorial, el marc lingüístic i les normes periodístiques i professionals dels diversos mitjans que la integren: televisió, ràdio, internet i altres plataformes [...].

El *Llibre d'estil* està format per una *Guia editorial* i un *Manual d'ús* en què es desenvolupen les directrius de la *Guia editorial* amb la finalitat de constituir un marc a partir del qual es puguin resoldre qüestions deontològiques i relatives a l'emissió dels continguts.

A l'efecte d'analitzar la queixa presentada, a propòsit dels anàlisis efectuats per la conductora del programa en la secció *La Portada* (de l'11 al 25 de setembre del 2015), és necessari clarificar l'abast del concepte *línia editorial*, atesa la qualificació d'aquesta secció en el web de *Catalunya Ràdio*, que la defineix com “un espai d'opinió on Mònica Terribas marca la *línia editorial* del dia”.

S'entén per *línia editorial* el conjunt dels principis definidors d'una mitjà de comunicació. Com ha assenyalat el professor Alfonso Nieto¹ “[...] Que los principios editoriales se expresen en términos claros, precisos y concretos, es una necesidad no sólo para la propia empresa informativa y para quienes en ella trabajan sino también para los destinatarios de la información [...]”. I continua assenyalant, “[...] Es precisa una postura consecuente -es decir, coherente- entre la formulación de los principios editoriales y las informaciones realmente difundidas [...]”. Al redactar los principios editoriales es preciso seguir un proceso de abstracción, de distanciamiento, que permita concretar las líneas de pensamiento capaces de ilustrar la diversidad de contenidos informativos [...]”.

En tot cas, sembla clar que la *línia editorial* del prestador públic CCMA es concreta en el seu propi *Llibre d'estil*, que conté els principis i les directrius assumits pel prestador, en garantia del compliment de les missions del servei públic de comunicació audiovisual de competència de la Generalitat recollides a l'article 26 de la LCA. I, especialment, en la seva *Guia Editorial*, que com s'assenyala a les Disposicions Preliminars del text, conté els grans principis d'actuació i el marc editorial dels mitjans de la CCMA. Especialment, significatius, són els següents:

“Com a servei públic audiovisual, la CCMA reflecteix la diversitat, garanteix el pluralisme i la imparcialitat, i contribueix a afavorir la cohesió social i a expressar la identitat nacional de Catalunya. En compliment de la seva missió de servei públic la CCMA garanteix l'accés de la ciutadania a la informació, la cultura i l'educació” (*Epígraf 1.1.1.2.1 Criteris*).

¹ Nieto, A. Obra col·lectiva *Principios editoriales y principios configuradores*, publicat a la revista DOXA Comunicació, núm. II, 2004.

Guia editorial).

“Actuem amb imparcialitat, neutralitat i respecte pel pluralisme. En un conflicte mantenim l'equilibri raonable a l'hora de donar presència a les parts, sense reduir la informació a la simple cessió acrítica d'espai a aquestes parts.

No prenem partit, contextualitzem les notícies i oferim elements de judici a la ciutadania”.
(*Epígraf 1.1.3.1.5 Imparcialitat, neutralitat i pluralisme. Guia editorial*).

“En el desenvolupament de la feina periodística, la imatge i l'actuació dels nostres professionals és també la del mitjà que representen.

Tots els professionals mantenim unes pautes de comportament que no comprometen la credibilitat, la imparcialitat i el prestigi dels mitjans per als quals treballem [...]” (*Epígraf 2.1.1.2.1. Comportament del periodista i imatge del mitjà. Manual d'ús*).

En un sentit molt similar, es refereix a la *línia editorial* el document que recull les directrius editorials, valors i criteris del prestador del servei públic de comunicació audiovisual del Regne Unit (British Broadcasting Corporation) de Difusió)²: “[...] Les Directrius editorials de la BBC constitueixen una declaració dels valors i nivells de qualitat que hem establert per nosaltres mateixos al llarg dels anys. També recullen les bones pràctiques que han d'observar els creadors i realitzadors dels continguts de la BBC, tant si els realitza la pròpia BBC com si provenen d'una companyia independent que treballa per ella [...].. Les Directrius són una eina de treball que serveix per fer front als difícils assumptes editorials que es plantegen i a la producció de programes amb personalitat pròpia, de vegades polèmics, i altres classes de material, complint sempre amb els nivells editorials i ètics més estrictes. Les directrius les aprova la Junta de Governadors [Board of Governors]; l'equip de política editorial de la BBC les revisa de forma permanent i, a més, desenvolupa altres aspectes de la política editorial [...]”.

El programa *El Matí de Catalunya Ràdio* es descriu en l'Informe d'Anàlisi de continguts com “un magazín que inclou entrevistes, debats, tertúlies, seccions d'informació i serveis”. Per tant, és un programa que inclou gèneres plurals d'informació i opinió. La plana web de

² *Directrices editoriales. Valores y criterios de la BBC*. Versió traduïda i editada per l'Associació de la Premsa de Madrid de les *Guidelines de la BBC*, novembre del 2007. La traducció al català és nostra.

Catalunya Ràdio el defineix com un “[...] *espai d’opinió* de Mònica Terribas, directora i conductora del programa”; però amb independència de la seva qualificació, aquest espai té un format i contingut que el situa en el dels sumaris o portades radiofònics, com a peça informativa amb peculiaritats pròpies en els gèneres de la informació. Així ho estableix i defineix l'*epígraf 2.1.1.6.1.1.2.3 Sumaris radiofònics*: “En els sumaris o portades anunciem el contingut d’un programa o espai informatiu, amb una selecció dels temes més rellevants que desenvoluparem després, o amb un de sol.

Tot i que les portades poden tenir un estil més personal i informal que altres peces informatives, no hi podem expressar opinió. Sí que hi podem interpretar la realitat i fins i tot introduir-hi algun element valoratiu, sempre que mantinguem la imparcialitat de la informació”.

Des d’un punt de vista conceptual i sens perjudici, òbviament, del respecte a altres principis i valors (veracitat, pluralisme...), l’element clau i diferencial en els gèneres d’informació d’un prestador públic és el de la imparcialitat, que ha de permetre fer compatible la informació i la valoració professional d’aquesta informació. Vegi’s, en el mateix sentit, el document de valors i criteris de la BBC més amunt citat, en l’apartat relatiu a la imparcialitat i diversitat d’opinió: “[...] Ens esforcem per ser imparcials i no tenir prejudicis, i per reflectir les corrents d’opinió més importants examinant el seu abast i els punts conflictius. Serem objectius i directes a l’enfocar un tema. Oferirem valoracions professionals quan siguin oportunes [...]. Els nostres periodistes i presentadors, incloent aquells que treballen en els informatius i programes d’actualitat, poden oferir judicis i valoracions des d’un punt de vista professional, però no poden donar opinions personals en temes d’interès públic o de polèmica política o econòmico-laboral [...]”.

En aquest sentit, cal valorar la conveniència d’obrir un debat sobre la idoneïtat d’aquesta peça informativa en la seva regulació actual, atès que se situa en un espai d’ambigüitat que sovint fa difícil, especialment, quan s’aborden temàtiques complexes, valorar adequadament les dimensions professionals i personals que es transmeten en el marc de la informació.

Sens perjudici de l’oportunitat d’aquesta reflexió general amb participació dels sectors afectats, a propòsit d’aquest tipus de gènere informatiu, i en el seu cas, sobre la necessitat de definir els criteris que ens haurien de permetre situar amb correcció les opinions i valoracions professionals en l’àmbit de la imparcialitat que preserva l’esfera pública i els seus professionals, els sumaris i portades radiofònics son presents en el *Llibre d’estil* de la

CCMA que posa en valor l'element valoratiu amb dues limitacions: l'opinió (personal) i la imparcialitat de la informació.

De les transcripcions i anàlisis dels continguts d'aquesta secció, corresponents als dies monitorats de les emissions, no es desprèn que els judicis de valor efectuats per la conductora del programa contravinguin els principis i directrius del *Llibre d'estil* de la CCMA, més enllà de transmetre la informació amb un estil molt personal i fer partícip a la ciutadania del seu anàlisi i valoració professional.

Per tot el que s'ha exposat, el Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya adopta, per 3 vots a favor, 3 vots en contra amb vot particular i el vot de qualitat del president, el següent,

ACORD

1. Estimar que en la formulació de les valoracions professionals efectuades per la conductora de la secció *La Portada d'El Mati de Catalunya Ràdio*, entre els dies 11 i 25 de setembre de 2015, no s'aprecia clarament que s'hagi produït cap vulneració dels principis i directrius que marca el *Llibre d'estil* de la CCMA.
2. Recordar, tanmateix, la necessitat de que les valoracions que es puguin emetre en aquest tipus d'espais s'han d'adequar, escrupolosament, als principis del *Llibre d'estil* de la CCMA i al compliment de les missions de servei públic que corresponen a aquest organisme.
3. Cal valorar, així mateix, la conveniència d'obrir un debat sobre les característiques d'aquests espais informatius de manera que, mantenint el seu atractiu per l'audiència, garanteixin en tot moment els principis de servei públic.
4. Notificar aquest Acord a la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, SA, i al portaveu adjunt del Grup Parlamentari del PPC.

Barcelona, 19 de gener de 2016

Roger Loppacher i Crehuet
President

Daniel Sirera Bellés
Conseller secretari